

Szabolcs Péter: *Bal, Jobb* 1989

Kostyál László

Szabolcs Péter 70

A bibliai misztikusok a hetes számot a teljesség jelképeként tartják. Hét a szentségek száma, Mária fájdalmának száma, hétágú az Isten jelenlétét szimbolizáló gyertyatartó (menóra). Vajon akkor a tízszer hét az... tízszeresen tökéletes? Hiszen a tízes számrendszeren alapuló matematikai gondolkodásunkban a tízes szám bír kitüntetett szereppel... Bár meglehet, hogy a számok ilyen bővölete mellékvágányra vezet, amikor hetven esztendő gazdag termését próbáljuk méltatlanul rövid terjedelemben zárva szemügyre venni, de kijelenthető: Szabolcs Péter művészi gondolkodásának egyik legjellemzőbb vonása a teljességre törekvés. A szobrai által feltett kérdéseivel nem ismer tabukat, hanem megpróbálja megérteni és megértetni, mi az igazi hosszúság és szélesség, mélység és magasság. Egyaránt megdöngeti a pokol és a mennyország kapuját, leereszkedik az emberi lélek mélységeibe és feljut a gyönyör csúcsaira. Miközben pedig filozófiai vagy morális problémákat boncol, olykor más síkokra helyezi a hangsúlyt, és gyűrt rézlemez-szobraival

relativizálja a tömeget, merész anyag-társításaival pedig darabokra töri bennünk a szobrászi anyaghasználatról élő sztereotípiákat.

A hét évtized biológiailag nem múlhatott el nyomtalanul. A szikárságot férfias öblösödés lágyította ma is egyenes alakján, arcát mélyülő ráncok barázdálják, mindig borzas hajára lisztet szitáltak a múltó évek, de hangjának huncutos csengése, az átható pillantását árnyaló hamiskás csillanások nem változtak az idő ostroma során. Ezek adják Szabolcs Péter személyiségének lényegét. Talán éppen az utóbbi mutatja, hogy alighanem folyamatosan két síkon mozog. A felszín a bohém, csipkelődő, szabad szájú, öntörvényű, nem ritkán frivol világfié, míg az álarc mögött mélyen érző, mások felé nyitott, őszinte, a világ nagy kérdéseinek rendszerezhetőségében és pozitív megoldásaiban minden csalódása ellenére is rendületlenül bízó művészegénység rejtőzik.

Mai szemüveggel nézve, szerencsés nemzedék tagja, hozzá kell azonban tenni, hogy e kifejezés mögött nem csak a külső körülmények a

korábbiakhoz képest kedvező alakulását, hanem egy számos tehetséget egyszerre felvonultató, tette kész generáció színre lépését is látnunk kell. Művészi indulása az immár legendás IPARTERV-kiállítások (1968-69) és balatonboglári kápolnátárlatok (1970-73) idejére esik, meghatározó eseményei azonban választott szűkebb pátriájához kapcsolódnak. A Dús Lászlóval (1968-tól) közösen szervezett egervári művésztelep a maga nemében úttörőnek számított, mint ahogy az addig csendes mederben csörgedező zalaegerszegi művészeti élet friss szemlélettel, kiállításokkal, újszerű szakköri munkával történő felpezsdítése is. Jelentős tárlatokon szerzett elismerések (Ravenna, Dante Biennále 1975; Budapest, Fiala Képzőművészek Jubileumi Kiállítása 1975; Kaposvár, Dunántúli Tárlat 1978, Képzőművészeti Alap Kiállítási Nívódíja 1980), Munkácsy-díj (1983), köztéri megbízások tették széles körben is ismertté nevét. 1985-ben Zalaegerszeg talán legfrekvenciáltabb pontjára, a Dísz térre készítette el a hamarosan a város egyik jelképévé váló tulipános díszkutat. Országszerte, de még határainkon túl is mintegy öttucat köztéri alkotása tanúskodik művészetéről. Kiállításainak pusztán felsorolása is több oldalt venne igénybe. Fontos közéleti szerepet vállalt, első elnöke volt a rendszerváltás előtt (1987) alakult ZALA'ART Egyesületnek, majd 1991-től (folyamatosan) a Zalaegerszegi Művészeti Tanácsnak, jelenleg pedig a 2006-tól pedig az újjáalakult Vitrin Kortárs Képzőművészek Társaságának.

Rézlemezből gyúrt szobrainak alakításával hangsúlyos véleményt nyilvánított a 20. század nagy művészeti diskurzusában. A hagyományos szoborfeldolgozás három alapvető kritériumát a 20. század első kétharmadának szobrászatát ismertető, klasszikus művében (A modern szobrászat) Herbert Read a következőkben foglalta össze: a felületek tapinthatósága, az összefüggő, sík felületekkel határolt tömeg, valamint a tömeg súlyosságának érzete. Szabolcs meglehetősen érdekesen viszonyul ehhez az alapvetéshez. Lemezsobrai egy részével mintha tudatosan igyekezne cáfolni e téziseket, és az imitáció fogalmát látszik az előtérbe helyezni. Műveinek tanúsága szerint a szobrász feladatát nem csupán a zárt, kontúrok közé szorított, tapintható tömeg megteremtésével, hanem

annak más eszközökkel történő utánzásával, képzetének felkeltésével is teljesítheti. Ilyen jellegű alkotásain ugyan előfordul, hogy a rézlemez a szobrászati tömeg palástjaként, vagyis határoló síkjaként értékelhető, azonban ennél gyakoribb megoldásként a tömeget egy meggyúrt (lemez)sík helyettesíti, vagyis a tér egy elvben szilárd anyaggal kitöltött, háromdimenziós részét egy eredendően kétdimenziós, ám a meghajtások révén mégis térbelivé alakított sík-részlettel (lemezzel) imitálja. A lemez segítségével így a tömegnek részben

Szabolcs Péter:
Szent Ferenc

Szabolcs
Péter:
*Paraszt
Madonna*
1980

külső (vagyis a kontúrjához tartozó), részben belső pontjai, részletei jelennek meg, úgy, hogy a teljes tömeg képzetét felkeltsék. A lemezből gyúrt tömegalakítást gyakran hagyományosan mintázott, tömör, valódi tömeggel bíró részletekkel párosítja. Ebből következően a virtuális (vagyis imitatív) és a valódi tömegeket egymással azonos értékűnek tartja. Nem szándéka azonban az ebből származó további művészetelméleti következtetések levonása, és a valódi tömeg teljes feloldása, ezt az utat meghagyta másoknak. A lehetséges végpontján a pusztán optikai eszközökkel történő, valós tömeget teljes mértékben nélkülöző, virtuális testek létrehozatalára irányuló „szobrászi” alakításmód nem az ő útja, de egyáltalán nem elméleti megfontolásokból utasítja el a kísérletezést, az elmúlt évtizedek szobrászatának

Szabolcs
Péter:
*Reménység
hajója*
2000

kreativitási versenyében történő részvételt. Sokkal inkább azért, mert legfőbb témáját, az embert – itt a figurát érzelmi világával együtt értjük – a saját maga számára kialakított eszköztárral tudja a legadekvátabb módon ábrázolni.

Munkáinak anyaga legtöbbször bronz, de szívesen használja a hasonlóan mintázási elvre épülő kerámiát, olykor a faragást igénylő követ és fát is. A lemezsobrok téralakítási elve voltaképpen a mintázáshoz áll közelebb, annak egy válfajaként értelmezhető. Szabolcs lelkéhez közelebb áll a térbeli építkezés, mint a szobornak a nagyobb tömbből történő, végső soron roncsoláson alapuló kibontása. A klasszikus szobrászok általában az utóbbit preferálták (sculptura), a mintázás (plasztika) a 20. század művészeti forradalmának következtében került az előtérbe. A faragás alapanyaga kemény, a mintázásé lágy, képlékeny, könnyen alakítható. A mintázó művésznek – a faragóval ellentétben – kevésbé van szüksége kiérlelt, minden részletre kiterjedő ideára a szobráról, hiszen az alkotás folyamata alatt van lehetősége a módosításra,

Szabolcs
Péter:
I. (Szent) László

alakításra, ugyanakkor kevésbé van szüksége vázlatokra. Az elmúlt évtizedekben a művészi gondolkodás és az alkotás folyamata igen sokszor egybemosódott, aminek révén az utóbbit nem ritkán jellemző mechanikus jelleg visszaszorult, viszont lényege átalakult, elmélyültebbé vált. Szabolcs művei jól tükrözik, hogy a gondolat végső megfogalmazása az anyag segítségével történik, vagyis a belső és a külső „kép” együtt alakul és nyeri el végleges formáját.

Művészi kérdésfelvetésének középpontjában az emberek közötti viszonylatok, az élet sorsfordulói, az élet-halál és az üdvösség problematikája, az egyes életkorok jellemzői állnak. A megtapasztalás tragikumával állítja elénk a halott fiát karjában tartó apát, de az idős apját emelő, támogató fiút is. Ennek pandanja a kisfiút vállán vivő öreg, meggörnyedt, mégis erős gyámolítóként megjelenő Szent Kristóf alakja. Csodálatosan mély a tékozló fiú csoportozatából tükröződő szeretet,

egyik oldalon az alázat és megbánás, a másikon a megbocsátó befogadás. A Piéta csoportján a halott Krisztus alakja tömör fémből, a testét támogató két női figura gyűrt lemezből került kialakításra, ami a tragikus sorsforduló ábrázolása mellett filozofikus kérdéseket is felvet, hasonlóan a téma egy másik, kétalakos, hagyományosabb megfogalmazásához.

Alkotásain a férfi-nő kapcsolat különböző aspektusai jelennek meg. A szende, ártatlan és a kitarulkozó, kéjre éhes nőt, a mély lelki együttlétben vagy éppen a gyönyör csúcsain egyesülő párt ugyanúgy szoborba fogalmazta, mint a tragikus szárnyalásban egymásba olvadó, vagy a közös törzsből kinövő párost. A terheességében szépségessé nemesedő, testében új életet hordozó nőalak és a gyermekét ölében tartó anya vagy éppen az ég felé emelő apa egyformán a szülői beteljesülés pillanatait idézi. A féltőn óvó mozdulattal a családja fölé magasodó apa alakja a férfi hivatásának legfontosabb vetületére utal. Az egymáshoz simuló testvérek egy

testből származását leleményesen hangsúlyozza a gyúrt és az öntött technika együttes alkalmazása, máskor az egymás mellett álló gyermekeket láthatatlan, de mégis érzékelhető szálak kötik össze. Az egymás mellett ülő öreg párnak látszólag már nincs mondanivalója egymás számára, mégis érezzük, hogy szavak, és talán mozdulatok nélkül is képesek kommunikálni, hiszen egy egész élet köti össze őket. Az öregség azonban, legalább az egyik félnek, a magányosság időszak is, a művész ismeri és átéli ennek titkait és mélységeit. A magányosan ülő vagy botra támaszkodó öregasszony, az elröppent évtizedek értelmén töprengő aggastyán nem csupán a szomszédunkban, de emlékeinkben is él.

Szabolcs számára a vallás – és tágabb értelemben a mitológia – nem egy elvont, életidegen, üres ábrázolási sémák által hordozott szférához, hanem saját lelki életünkhöz tartozik. A keresztben görcsbe rándult testtel szenvedő Megváltó egyszer csak leszáll a fáról, és kitárt karokkal megállva alatta megszólítja a vele szemben állót. A Szent György által halálra döfött sárkány saját bűneinket és gyengeségeinket jelképezi. Szent Ferenc nem csak a madaraknak, hanem minden tökéletlen, azaz bűnös léleknek prédikálja a megtérést. Szent István kereszt szárává alakuló, kitárt karjait tárja tévelygő népe felé. A saját levágott fejét a kezében tartó Keresztelő Szent

János arca különös mosolyra húzódik, amiben a tragédia fájdalma és a cinkos kikacsintás egyaránt benne rejtezik. Az Apokalipszis harsonás angyala a mai embereket próbálja előhívni saját maguk ásta sírjukból.

Egyik kisplasztikáján Szabolcs egy nyitott ajtószárnyak között álldogáló, és a világ tágasságára és színességére rácsodálkozó, még tétova léptekkel járó kisgyermeket állít elé. Egyelőre idegen számára a világ, de hajta a felfedezni vágyó kíváncsiság. Alkotásait szemlélve e gyermekhez érezzük magunkat hasonlóknak. Azokra szinte ugyanígy rácsodálkozva állapítjuk meg, hogy mennyi mindent képes elmondani az emberi életről, s rólunk magunkról. A lélek nagy érzelmi hullámaint és számtalan kicsiny rezdülését, esendőségét is képes szoborba komponálva elének állítani. Kimondja, ami nyilvánvaló, és megfogalmazza azt, amit mi nem merünk elmondani vagy bevallani. És ha azt gondolnánk, túlzás, hogy minden pont rólunk szóljon, a művésznek van rá válasza. Ugyanis nem véletlen, hogy számos szobrának, mintegy önarcképként, saját arcát kölcsönözte. A mienket nem adhatta nekik, hogy magunkra ismerhessünk, így saját magát "áldozta fel". Nem csupán lehetőséget kínálva, hanem egyenesen felszólítva a behelyettesítésre. Szobrai: kihívó találkozások vele és önmagunkkal.

Szabolcs
Péter:
Önportré